

Výskyt kůrovce *Lymanator aceris* (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) v Česku

Tomáš Fiala^{1,2} & Karolina Resnerová³

¹AOPK ČR, RP Správa CHKO Slavkovský les, Hlavní 504, CZ-353 01 Mariánské Lázně;
e-mail: tomas.fiala@aopk.gov.cz

²Mendelova univerzita v Brně, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií, Zemědělská 1665/1,
CZ-613 00 Brno

³Česká zemědělská univerzita, Fakulta lesnická a dřevařská, Kamýcká 129, CZ-165 00 Praha-Suchbátol

FIALA T. & RESNEROVÁ K. 2026: Výskyt kůrovce *Lymanator aceris* (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) v Česku. (The occurrence of the bark beetle *Lymanator aceris* (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) in Czechia). *Západočeské entomologické listy* 17: 35–38, 27-3-2026

Abstract. The distribution of *Lymanator aceris* (Lindemann, 1875) in Czechia is summarized. The species is currently known from five faunistic grid squares and recently is restricted to Bohemia only. With regard to its remarkably fragmented occurrence, we consider *L. aceris* a relict species and propose to classify it as endangered in the national red list.

Key words: faunistics, relict species, pontic species, red list

ÚVOD

Tento příspěvek o kůrovci *Lymanator aceris* (Lindemann, 1875) (Obr. 1) navazuje na článek o kůrovci *Lymanator coryli* (Perris, 1855) (FIALA 2021), ve kterém byla popsána ekologie rodu. *L. aceris* se vyvíjí v podobném spektru listnatých dřevin. Vývoj byl zjištěn na javoru kleny (*Acer pseudoplatanus*), j. mléči (*A. platanoides*), j. babyce (*A. campestre*), j. tatarském (*A. tataricum*), střemše obecné (*Prunus padus*), krušíně olšové (*Frangula alnus*), dřínu obecném (*Cornus mas*), lísce obecné (*Corylus avellana*) a řešetlaku počistivém (*Rhamnus cathartica*) (PŘÍHODA 1964, WOOD & BRIGHT 1992, PFEFFER 1995). Nálezy ze skalníků (*Cotoneaster* spp.) (BRIGHT & SKIDMORE 1997) jsou pravděpodobně mylné a pochází z nepřesného překladu článku PŘÍHODA (1964). Spektrum saproxylických hub se liší od spektra známého u druhu *L. coryli* a zahrnuje především druhy *Dothiora rhamni*, *Diaporthe fibrosa* a *Massaria* spp. (PŘÍHODA 1964, 1983). Kůrovec vyhledává jejich podkorní plodničky a jimi se živí (J. Hulcr, osobní sdělení). Zcela odlišný je areál výskytu, kde hlavní oblasti je Asie a evropská část Ruska a směrem na západ druh ubývá (WICHMANN 1927, SCHOTT & CALLOT 1994, LORENZ 2022). Ve střední a západní Evropě je považován za zástupce pontické oblasti (PAWŁOWSKI 2000), v Rakousku je zařazen do červeného seznamu jako ohrožený druh (JÄCH 1994) a v Německu jako silně ohrožený (BUSE et al. 2009,

BUSSLER & BENSE 2021), případně extrémně vzácný (BENSE 2002, ROHE 2025). Příspěvek shrnuje údaje k výskytu tohoto kůrovce v Česku.

METODIKA

Faunistické údaje byly získány vlastním sběrem, excerpcí literatury, muzejních a soukromých sbírek. Lokality nálezů jsou řazeny vzestupně dle čísel

Obr. 1. *Lymanator aceris*, lokalita Lišice. Foto: Miroslav Křížek.

Fig. 1. *Lymanator aceris*, locality Lišice. Photo: Miroslav Křížek.

faunistických čtverců, která byla vypočtena pomocí nástroje dostupného na webu BioLib (BioLIB 2026). Použité zkratky: coll. – sbírka, det. – určil, ex. – exemplář/-e, lgt. – sbíral, MZM – Moravské zemské muzeum, Brno, PR – přírodní rezervace.

VÝSLEDKY

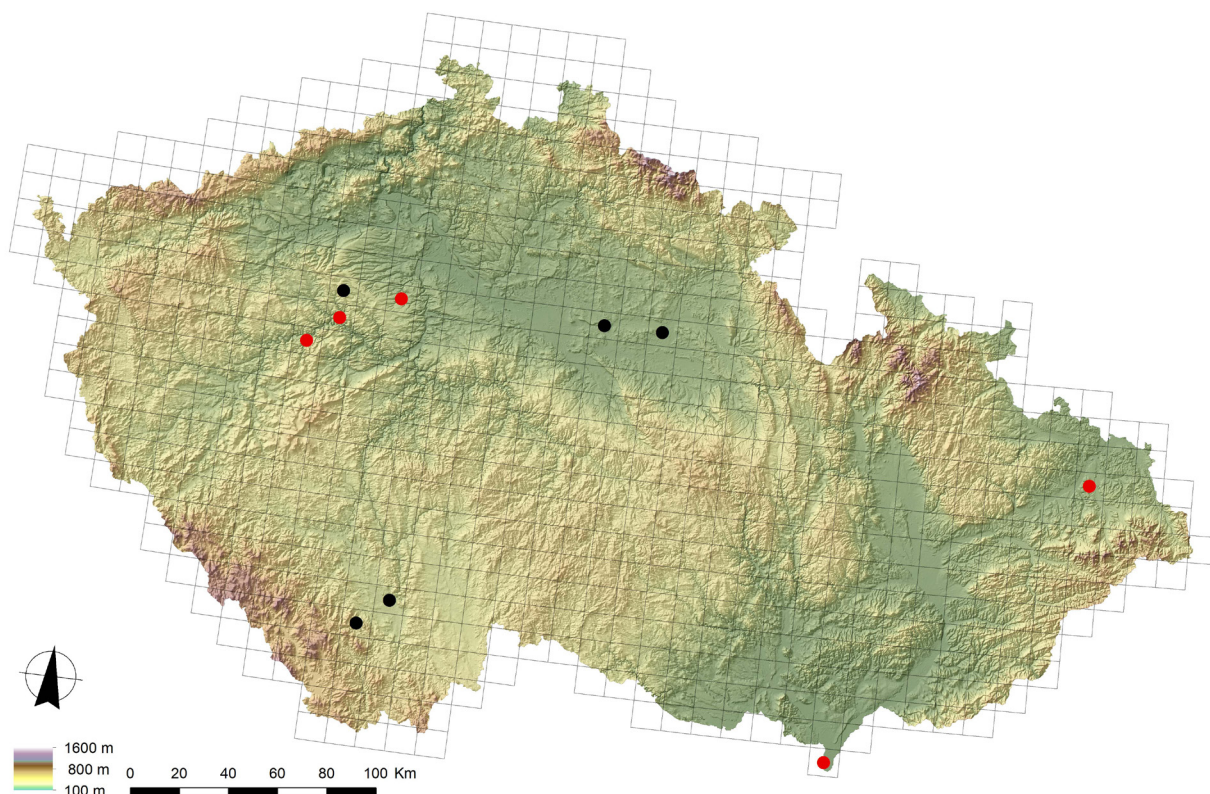
Bohemia: Lány (5849), 2003 (JANUŠ 2016); Kováry (5851), bez uvedení data (PŘÍHODA 1964); Okoř (5851), bez uvedení data (PŘÍHODA 1964); Tuchoňčice (5851), bez uvedení data, „uměle zanesen“ (PŘÍHODA 1983); Lišice (5858), 7.VI.2024, 1 ex., lapáč s návnadou Acuwit, K. Resnerová lgt., M. Knížek det., coll. V. Týr; Čeperka (5860), Bažantnice, 21.VI.2025 (AOPK ČR 2026); Křivoklát (5949), PR Na Babě, bez uvedení data (PŘÍHODA 1983); dtto, PR Brdatka, bez uvedení data (LOŽEK et al. 2005); Čilá (6048), Slapnice, bez uvedení data (PŘÍHODA 1983); Hluboká nad Vltavou (6952), Stará Obora – Velký Kameník, 2019, 1 ex., nárazová past, P. Kozel, P. Šebek et L. Čížek lgt., J. Procházka det., coll. MZM; Chlum (7051), vrch Otmaň, III.2018, 1 ex., větvíčka *Prunus padus*, D. Čudan lgt. et det., coll. S. Benedikt; dtto, 2018–2025, více ex., vyřezávání z velmi tenkých zasychajících větvíček *P. padus* (o průměru 0,5–1 cm), D. Čudan lgt., det. et coll.

Moravia: „Moravia“, bez uvedení lokality a data,

1 ex., E. Reitter lgt., coll. MZM; Brušperk (6275), bez uvedení data (FORMÁNEK 1900); Paskov (6275), bez uvedení data (REITTER 1916); Lanžhot (7367), bez uvedení data (PFEFFER & KNÍŽEK 1996).

DISKUZE A ZÁVĚR

Kůrovec *Lymanator aceris* byl zjištěn celkem v 11 faunistických čtvercích, přičemž recentní výskyt byl zaznamenán v pěti čtvercích, a to pouze v Čechách (Obr. 2). Lokalita Paskov (REITTER 1916) může souviset s Reitterovým nálezem exempláře uloženého v MZM. Vzhledem k omezenému počtu lokalit, které se recentně nachází pouze ve středních a jižních Čechách, lze kůrovce *L. aceris* považovat za druh s reliktním výskytem (JÄCH 1994). Lokality výskytu, současné i historické, mají stepní nebo lesostepní ráz, odpovídající pontické oblasti, která je charakterizována jako stepní (MAZUR et al. 2014). V současnosti nejsou žádní kůrovci evidováni v červeném seznamu ohrožených druhů České republiky (HEJDA et al. 2017). V předchozí verzi červeného seznamu, kde kůrovci byli uvedeni, nebyl tento druh zařazen (KNÍŽEK 2005). Pro budoucí červený seznam navrhuje zařadit kůrovce *L. aceris* do kategorie „ohrožený“. Na základě výše uvedených nálezů lze vyvodit, že u tohoto druhu dochází ke zmenšování areálu rozšíření a vzhledem k složitě-

Obr. 2. Síťová mapa Česka s výskytem kůrovce *Lymanator aceris*. Červené body – nálezy do roku 2000 včetně; černé body – nálezy od roku 2001.

Fig. 2. Grid map of Czechia, with the occurrence of the bark beetle *Lymanator aceris*. Red dots – findings up to and including the year 2000; black dots – findings after (and including) the year 2001.

mu vztahu se specifickými houbami, které potřebuje k vývoji, je pravděpodobné i snižování početnosti. Podobně byla zpracována ohroženost dle červeného seznamu i pro kůrovce *Pityophthorus micrographus* Linnaeus, 1758 (FIALA & HOLUŠA 2025). Zařazení druhu v polském červeném seznamu do kategorie „málo dotčený“ (GŁOWACIŃSKI et al. 2002, GREŇ et al. 2012) nepovažujeme za správné, protože většina nálezů je stará 100 a více let (BURAKOWSKI et al. 1992, MOKRZYCKI et al. 2011). Nejnověji je uvedený nález v publikaci GUTOWSKI & LASOŃ (2024). NUNBERG (1954, 1981) druh dlouhodobě uvádí jako vzácný, a také podle aktuálních poznatků je v Polsku považován za velmi vzácný (R. Plewa, osobní sdělení). Ve Francii je v literatuře zmiňován jako velmi vzácný (DODELIN 2014).

PODĚKOVÁNÍ

Poděkování patří Stanislavu Benediktovi (Plzeň) a Dušanu Čudanovi (Chlum) za poskytnutí údajů z jejich soukromých sbírek, Jiřímu Procházkovi (Moravské zemské muzeum, Brno) za poskytnutí nálezů z MZM a Miloši Knížkovi (Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti, Jiloviště-Strnady) za determinaci jedince z lokality Lišice. Děkujeme Jakubu Nebesáři (Mariánské Lázně) za vytvoření síťové mapy a Miroslavu Křížkovi (Správa CHKO Slavkovský les, Mariánské Lázně) za fotografii jedince *L. aceris*. Děkujeme Radosławu Plewovi (Instytut Badawczy Leśnictwa, Raszyn) za současné poznatky k výskytu *L. aceris* v Polsku a Jiřímu Hulcrovi (University of Florida, Gainesville) za poznatky k ekologii druhu.

LITERATURA

- AOPK ČR 2026: Nálezová databáze ochrany přírody. [Nature conservation findings database]. Online: <https://portal.nature.cz/nd/find.php> (navštíveno 2.2.2026).
- BENSE U. 2002: Verzeichnis und Rote Liste der Totholz Käfer Baden-Württembergs. *Naturschutz Landschaftspflege Baden-Württemberg* **74**: 1–77.
- BIOLIB 2026: Nástroj pro výpočet mapovacích čtverců metodou KFME. [A tool for calculating mapping squares by the KFME method]. Online: <https://www.biolib.cz/cz/toolKFME> (navštíveno 2.2.2026).
- BRIGHT D. E. & SKIDMORE R. E. 1997: *A catalog of Scolytidae and Platypodidae (Coleoptera). Supplement 1 (1990–1994)*. NRC Research Press, Ottawa, 368 pp.
- BURAKOWSKI B., MROCZKOWSKI M. & STEFAŃSKA J. 1992: *Katalog fauny Polski. XXIII (18). Chrzyszczce Coleoptera. Ryjkowcowate prócz ryjkowców – Curculionioidea prócz Curculionidae*. [Catalogus faunae Poloniae. XXIII (18). Beetles Coleoptera. Curculionioidea except Curculionidae]. Polska Akademia Nauk, Warszawa, 300 pp.
- BUSE J., GÜRLICH S. & ASSMANN T. 2009: Saproxylic beetles in the Gartow region of Lower Saxony, a hot-spot of invertebrate diversity in north-western Germany. Pp. 77–103. In: BUSE J., ALEXANDER K. N. A., RANIUS T. & ASSMANN T. (eds): *Saproxylic beetles – their role and diversity in European woodland and tree habitats. Proceedings of the 5th Symposium and Workshop on the Conservation of Saproxylic Beetles*. Pensoft, Sofia, 235 pp.
- BUSSLER H. & BENSE U. 2021: Rote Liste und Gesamtartenliste der Borkenkäfer, Kernkäfer und Breittrüssler (Coleoptera: Scolytidae, Platypodidae, Anthribidae) Deutschlands. *Naturschutz und Biologische Vielfalt* **70**: 415–432.
- DODELIN B. 2014: Inventaires des coléoptères saproxyliques dans trois forêts du Morvan. *Bulletin mensuel de la Société Linnéenne de Lyon* **83**: 219–234.
- FIALA T. 2021: Výskyt kůrovce *Lymantor coryli* (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) v České republice. (The occurrence of the bark beetle *Lymantor coryli* (Coleoptera: Curculionidae: Scolytinae) in the Czech Republic). *Západočeské entomologické listy* **12**: 80–83. Online: <https://www.entolisty.cz>.
- FIALA T. & HOLUŠA J. 2025: Verification of the distribution of the rare and cryptic boreal bark beetle *Pityophthorus micrographus* in Central Europe. *Entomological News* **132**: 311–324.
- FORMÁNEK R. 1900: *Kůrovci (Scolytidae) zemí sudetských. [Bark beetles (Scolytidae) of the Sudetenland]*. Věstník Klubu přírodovědeckého, Prostějov, 29 pp.
- GŁOWACIŃSKI Z., MAKOMASKA-JUCHIEWICZ M. & POŁCZYŃSKA-KONIOR G. 2002: *Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Supplement. (Red list of threatened animals in Poland. Supplement)*. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, 74 pp.
- GREŇ C., KRÓLIK R. & SZOŁTYS H. 2012: Czerwona lista chrzyszczce (Coleoptera) Województwa Śląskiego. (Red list of beetles (Coleoptera) of the Silesian Voivodship). *Raporty Opinie* **6** **4**: 37–70.
- GUTOWSKI J. M. & LASOŃ A. 2024: *Bioróżnorodność Miasta Białegostoku. Chrzyszczce Białegostoku. [Biodiversity of the City of Białystok. Beetles of Białystok]*. Prezydent Miasta Białegostoku, Białystok, 323 pp.
- HEJDA R., FARKAČ J. & CHOBOT K. 2017: Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. (Red list of threatened species of the Czech Republic. Invertebrates). *Příroda* **36**: 1–611.
- JÄCH M. A. 1994: Rote Liste der gefährdeten Käfer Österreichs (Coleoptera). *Grüne Reihe des Lebensministeriums* **2**: 107–200.
- JANUŠ J. 2016: Brouci (Coleoptera) chráněné krajinné oblasti a biosférické rezervace Křivoklátsko. (Beetles (Coleoptera) of Křivoklátsko Protected Landscape Area and the Biosphere Reserve). *Západočeské entomologické listy Supplementum* **1**: 1–449. Online: <https://www.entolisty.cz>
- KNÍŽEK M. 2005: Scolytidae (kůrovcovití). [Scolytidae (bark beetles)]. Pp. 556–558. In: FARKAČ J., KRÁL D. & ŠKORPÍK M. (eds): *Červený seznam ohrožených druhů České republiky. Bezobratlí. (Red list of threatened species of the Czech Republic. Invertebrates)*. Agentura

- ochrany přírody a krajiny ČR, Praha, 760 pp.
- LORENZ J. 2022: Erstnachweis des Ahorn-Borkenkäfers *Lymantor aceris* (Lindemann, 1875) in Sachsen (Coleoptera, Scolytinae). *Entomologische Nachrichten und Berichte* **66**: 14.
- LOŽEK V., KUBÍKOVÁ J. & ŠPRYŇAR P. 2005: Přírodní rezervace Brdatka. [Brdatka Nature Reserve]. Pp. 758–760. In: MACKOVČIN P. & SEDLÁČEK M. (eds): *Chráněná území ČR, svazek XIII. [Protected areas of the Czech Republic, volume XIII]*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha, 904 pp.
- MAZUR M. A., KUBISZ D. & KAJTOCH Ł. 2014: Restricted geographic distribution and low genetic distinctiveness of steppic *Crioceris quinquepunctata* (Coleoptera: Chrysomelidae) populations in Central East Europe. *Entomologica Fennica* **25**: 102–110.
- MOKRZYCKI T., HILSZCZAŃSKI J., BOROWSKI J., CIEŚLAK R., MAZUR A., MILKOWSKI M. & SZOŁTYS H. 2011: Faunistic review of Polish Platypodinae and Scolytinae (Coleoptera: Curculionidae). *Polish Journal of Entomology* **80**: 343–364.
- NUNBERG M. 1954: *Klucze do oznaczania owadów Polski. Część XIX, Chrzęszcze – Coleoptera. Zeszyt 99-100, Korniki – Scolytidae, Wyrzyniki – Platypodidae. [Keys to identifying insects of Poland. Part XIX, Beetles – Coleoptera. Book 99-100, Bark beetles – Scolytidae, Pin-hole borers – Platypodidae]*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 107 pp.
- NUNBERG M. 1981: *Klucze do oznaczania owadów Polski. Część XIX, Chrzęszcze – Coleoptera. Zeszyt 99-100, Korniki – Scolytidae, Wyrzyniki – Platypodidae. [Keys to identifying insects of Poland. Part XIX, Beetles – Coleoptera. Book 99-100, Bark beetles – Scolytidae, Pin-hole borers – Platypodidae]*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, 115 pp.
- PAWŁOWSKI J. 2000: Chrzęszcze (Coleoptera). [Beetles (Coleoptera)]. *Flora i Fauna Pienin – Monografie Pieńińskie* **1**: 177–194.
- PFEFFER A. 1995: *Zentral- und westpaläarktische Borken- und Kernkäfer. Coleoptera: Scolytidae, Platypodidae*. Pro Entomologia, c/o Naturhistorisches Museum Basel, Basel, 310 pp.
- PFEFFER A. & KNÍŽEK M. 1996: Coleoptera: Curculionidea 2. Pp. 601–607. In: ROZKOŠNÝ R. & VAŇHARA J. (eds): *Terrestrial Invertebrates of the Pálava Biosphere Reserve of UNESCO III. Folia Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Masarykianae Brunensis, Biologia* **94**, Masaryk University, Brno, 630 pp.
- PŘÍHODA A. 1964: Kůrovec *Lymantor aceris* Lindemann a houba *Diaporthe fibrosa* (Pers.) Fuckel v Čechách. (Le scolytide *Lymantor aceris* Lindemann et le champignon *Diaporthe fibrosa* (Pers.) Fuckel en Bohème). *Sborník vysoké školy zemědělské v Praze*: 373–377.
- PŘÍHODA A. 1983: Kůrovec *Lymantor aceris* Lindemann na Křivoklátsku. [The bark beetle *Lymantor aceris* Lindemann in the Křivoklát region]. *Bohemia centralis* **12**: 215–217.
- REITTER E. 1916: *Fauna Germanica. Die Käfer des deutschen Reiches. Band V*. K. G. Lutz' Verlag, Stuttgart, 343 pp.
- ROHE W. 2025: *Die Borkenkäfer Deutschlands, Österreichs und der Schweiz*. Quelle & Meyer, Wiebelsheim, 676 pp.
- SCHOTT C. & CALLOT H. J. 1994: Trois coléoptères scolytides nouveaux pour la faune de France observés en Alsace (*Xyleborus peregrinus* Eggers, *Lymantor aceris* Lindemann, *Phloeotribus caucasicus* Reitter; Col. Scolytidae). *Bulletin de la Société entomologique de Mulhouse* **3**: 67–70.
- WICHMANN H. E. 1927: Ueber die geographische Verbreitung der Ipiden (Col.). II. Die Ipidenfauna Niederösterreichs und des nördlichen Burgenlandes. *Koleopterologische Rundschau* **13**: 42–80.
- WOOD S. L. & BRIGHT D. E. 1992: A catalog of Scolytidae and Platypodidae (Coleoptera), Part 2: Taxonomic index. *Great Basin Naturalist Memoirs* **13**: 1–1553.

Obdrženo do redakce: 6.3.2026

Přijato po recenzích: 10.3.2026